

Viraston antamat lausunnot ajalla 27.11.2018 - 14.1.2019

267/10.02.02/2017, 231/03.00.00/2018, 6/03.00.00/2019

MH § 19

1) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja maankäyttöasiantuntija Martti Juntunen ovat 10.12.2018 antaneet maa- ja metsätalousministeriölle seuraavan sisältöisen lausunnon/kommentin:

"KOMMENTOINTI PORONHOITOLAISSA SÄÄDETYN VAHINKOJA JA AITAAMISTA KOSKEVAN RIIDANRATKAISUN UUDISTAMISESTA

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt mm. Kainuun liittoa kommentoimaan kirjallisesti poronhoitolaissa (848/1990) säädetyn vahinkoja ja aitaamista koskevan riidanratkaisun uudistamisen luonnosta.

Poronhoitolain 3 §:n mukaan poronhoitoa saadaan poronhoitolaissa säädetyn rajoituksin harjoittaa poronhoitoalueella maan omistus- tai hallinta-oikeudesta riippumatta.

Poronhoitolain 6 luku sisältää säännökset vahinkojen estämisvelvollisuudesta, vahinkoja koskevasta korvausvastuusta sekä vahinkojen arvioinnista ja korvausriitojen ratkaisemisesta. Poronhoitolain 32 ja 34 §:n mukaan laissa säädetty arvioimislautakunta ratkaisee aitaamisvelvollisuutta ja vahingonkorvausta koskevat riidat. Arvioimislautakunnan tehtävistä, kokoonpanosta, päätöksestä, jäsenten palkkiosta ja vastuusta säädetään poronhoitolain 36–38 §:ssä.

Maa- ja metsätalousministeriön esityksen tavoitteena on uudistaa porojen aiheuttamien vahinkojen arviointia sekä korvaus- ja aitausriitojen ratkaisua tavalla, joka parantaa oikeuden saatavuutta, turvaa riidanratkaisutoiminnan puolueettomuuden ja riippumattomuuden, lisää toimintaan siinä vaadittavaa asiantuntemusta sekä näiden muutosten kautta lisää riitojen osapuolten luottamusta riidanratkaisujärjestelmään. Tavoitteena lisäksi on, että uusitusta järjestelmästä tulee riittävän selkeä, tehokas ja yksinkertainen ja että sen toiminnasta asian osapuolille ja valtiolle aiheutuvat kustannukset pysyvät kohtuullisina.

Luonnoksessa esitetään riidanratkaisua koskevien prosessisäännösten uudistamista siten, että ne täyttäisivät oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimukset. Luonnoksessa esitetyt prosessisäännöt vastaisivat pitkälti käräjäoikeuksia varten olevia oikeudenkäymiskaaren säännöksiä, ja niistä säädettäisiin suurelta osin viittauksilla mainittuun lakiin. Luonnoksessa esitetty porovahinkolautakunta ratkaisisi kuitenkin asiat istunnossaan kirjallisen oikeudenkäyntiaineiston ja katselmuksessa tehtyjen havaintojen perusteella.

Koska esitetyn porovahinkolautakunnan toiminta on pienimuotoista, luonnoksessa esitetään, että lautakunta saisi tarvittavat hallinnolliset pal-

velut (mm. asiakirjahallinta, ja arkistointi) vaihtoehtoisesti joko Ruokavirastolta, maakunta- ja sote-uudistuksen toteutuessa Lapin maakunnalta tai Pohjois-Pohjanmaan maakunnalta.

Lautakunnan toiminnasta aiheutuvat tarpeelliset kustannukset maksettaisiin valtion varoista. Lautakunnan käsittelystä perittäisiin valtiolle laissa säädetty maksu, joka lautakunnassa hävinneen osapuolen tulisi maksaa. Koska prosessin on tarkoitus olla yksinkertainen ja katselmusta lukuun ottamatta kirjallinen, oikeusavustajien tarve prosesseissa arvioidaan vähäiseksi. Lautakunnan päätökseen haettaisiin muutosta valittamalla Rovaniemen hovioikeuteen.

Kommentointipyynnössä todetaan, että kirjallisten kommenttien pohjalta päätetään asian jatkovalmistelun toteuttamistavasta. Varsinainen hallituksen esitystä koskeva lausuntokierros järjestetään myöhemmin.

Vahinkoja ja aitaamista koskevan riidanratkaisun uudistaminen

Kainuun liitto toteaa, että nykyisten kuntakohtaisten arvioimislautakuntien korvaaminen yhdellä riidanratkaisulautakunnalla (luonnoksessa porovahinkolautakunta) on tarkoituksenmukaista verrattuna nykytilaan tai esitettyihin muihin vaihtoehtoihin. Tällöin voitaneen turvata vahinkojen arvioinnissa ja korvausriitojen ratkaisuissa nykyistä paremmin mm. ratkaisutoiminnan puolueettomuus ja riippumattomuus, asiantuntemus ja todennäköisesti myös lisätä luottamusta riidanratkaisuasioden hoitamiseen sekä pitää riidanratkaisutoiminnan kulut kohtuullisena.

Luonnoksessa esitetyt porovahinkolautakunnan jäsenten nimittämistä ja kelpoisuusvaatimuksia sekä ratkaisukokoonpanoa koskevat alustavat ehdotukset ovat perusteltuja. Esityksen jatkovalmistelussa, kohtaan 36 a § Jäsenten määrääminen, tulisi harkita lisättäväksi mainintaa asiantuntijajäsenten valitsemisesta poronhoitoalueelta. Tällöin voitaisiin varmistua paikallistuntemuksen saamisesta asiantuntijajäsenten ja lautakunnan työhön.

Riidanratkaisutoiminnan sujuvuuden arvioidaan toteutuvan vähintäänkin kohtuullisen hyvin, mikäli lautakunnalla on käytössään luonnoksessa esitetty toimiva kuva- ja ääniyhteyden mahdollistava laite. Tämä olisi myös toiminnan kustannustehokkuuden kannalta tarpeellista.

Riidanratkaisua koskevien prosessisäännösten uudistaminen siten, että ne täyttäisivät oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimukset, pitää Kainuun liitto kannatettavana ja tarpeellisena uudistuksena.

Kyseessä olevassa riidanratkaisutoiminnassa on kyse tuomiovallan käytöstä ja se on luonteeltaan valtion vastuulle kuuluva oikeusturvatehtävä. Kainuun liiton näkemyksen mukaan porovahinkolautakunnan sijoittaminen valtion viranomaisen yhteyteen tulisi olla uudistamisen lähtökohtana."

2) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja aluesuunnitteluasiantuntija Sanna Schroderus ovat 20.12.2018 antaneet Sotkamon kunnalle

seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO SOTKAMON VUOKATIN YLEISKAVAEHDOTUKSESTA

Sotkamon kunta on pyytänyt mm. Kainuun liitolta lausuntoa Sotkamon Vuokatin osayleiskaavaehdotuksesta. Vuokatin osayleiskaava-alue sijaitsee Sotkamon kunnassa noin 7 kilometriä Sotkamon keskustasta länteen. Kajaaniin Vuokatista on noin 35 km. Yleiskaavoitettavan alueen pinta-ala on noin 2700 hehtaaria.

Vuokatti on kansainvälinen ympärivuotinen matkailukeskus, jonne sijoittuu myös muuta elinkeinotoimintaa, palveluita ja vakituista asutusta. Vuokatin yleiskaavoituksen tavoitteena on varmistaa Vuokatin matkailualueen kehittyminen entistäkin vetovoimaisemmaksi aluekokonaisuudeksi matkailijoille, yrittäjille ja vakituksille asukkaille Sotkamo-Vuokatti - Masterplanissa määritettyjen tavoitteiden mukaisesti, joita ovat Kaarreniemen-Pisterinniemen maankäytön kehittäminen, Länsirinteen alueen laajentaminen, Vuokatin ydinkeskusta laajentaminen ja palveluiden monipuolistaminen sekä yhtenäisen ns. keskuspuiston ulkoilu- ja virkistyskäytön turvaaminen. Lisäksi kaavalla selvitetään kaupan suuryksikön sijoittumista alueelle sekä Tervon ja Riivarin peltojen maankäytön tehostamista. Suunnittelualueelle laaditaan oikeusvaikutteinen Vuokatin yleiskaava.

Osayleiskaavaehdotus

Kainuun maakuntakaavan tarkistaminen on meneillään. Vireillä olevan yleiskaavoituksen ja maakuntakaavoituksen yhtä aikainen eteneminen antaa hyvät mahdollisuudet kaavoituksen yhteensovittamiseen. Kainuun liitto toteaa huomioitavaksi tarpeellisilta osin kaava-aineistossa, että maakuntakaavan tarkistamisen kaavaluonnos on ollut julkisesti nähtävillä 27.6.–31.8.2018.

Yleiskaavaehdotuksessa on osoitettu suunnittelualueelle sijoittuvat Kainuun voimassa olevan maakuntakaavan 2020:n maakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset kohteet. Yleiskaavan aineiston selkeyttämiseksi on hyvä esittää kaavaselostuksessa mainittu SR-3 merkintä (symboli) samaan tapaan kuin SR-1 ja SR-2.

Osayleiskaavaehdotuksessa on osoitettu tilaa vaativan erikoistavaran kaupalle tarkoitettu kaupallisten palvelujen aluevaraus KM-tv Sotkamon Hirvenniemen ja Nurmestien väliselle alueelle. Kainuun voimassa olevassa kaupan vaihemaakuntakaavassa on määritelty Sotkamon Hirvenniemen ja Nurmestien välisen alueen tilaa vaativan vähittäiskaupan suuryksiköiden tai myymäläkeskittymän enimmäismitoitukseksi 25 000 k-m². Tämä on huomioitu yleiskaavaehdotuksen kaavaselostuksessa mutta on jäänyt ottamatta huomioon oikeusvaikutteiseksi tarkoitettussa kaavamääräyksessä. Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n mukaan maakuntakaava ja sen määräykset eivät ole oikeusvaikutteisen yleiskaavan alueella voimassa, joten on tärkeää että maakuntakaava huomioidaan riittävällä tavalla yleiskaavassa.

Kainuun maakuntakaavaa 2020 koskevassa vahvistamispäätöksessään

29.4.2009 Valtioneuvosto on jättänyt vahvistamatta yleiskaavan suunnittelualueelle sijoittuvan yhdyskuntarakenteen laajenemissuunta -merkinän Vuokatin maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti arvokkaalla alueella. Vahvistamatta jättämisen perusteena oli riittävien selvitysten puuttuminen yhdyskuntarakenteen laajenemisesta johtuvista vaikutuksista maisema-alueeseen. Edellä mainitun perusteella Kainuun liitto pitää tärkeänä, että suunnittelun yhteydessä arvioidaan ja otetaan huomioon kaavaehdotuksessa esitettyjen yhdyskuntarakenteen laajentumisalueiden vaikutukset maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti arvokkaan alueen maisema-arvoihin."

3) Maakuntajohtaja Pentti Malinen on 9.1.2019 antanut eduskunnan sivistysvaliokunnalle seuraavan sisältöisen asiantuntijalausannon:

Asia: HE 194/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle museolaiksi ja laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta; <https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/HE+194/2018>

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi museolaki sekä muutettavaksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia. Museolain tavoitteita, toiminnan tarkoitusta ja valtionosuuden edellytyksiä koskevia säännöksiä uudistettaisiin. Lakiehdotuksen valmistelun pohjana on ollut museopoliittinen ohjelma. Siinä esitettiin alueellisen ja valtakunnallisen museotoiminnan osalta vastuiden, rakenteiden ja rahoituksen uudistamista. Nykyinen valtakunnallisista museoista, valtakunnallisista erikoismuseoista sekä maakunta- ja aluetaidemuseoista muodostuva järjestelmä esitettiin korvattavaksi kansallisilla museoilla, sekä valtakunnallisilla ja alueellisilla vastuumuseoilla. Toimenpide-ehdotuksiin sisältyvät myös ehdotukset toimeenpanon ja yhteistyön vastuutahoiksi. Lain valmistelussa on kuultu museotoimijoita.

Kainuun liiton toteaa asiasta lausuntonaan seuraavaa:

Hallituksen esitys uudeksi Museolaiksi on kannatettava, sillä toteutessaan se tarjoaa alueelliset museopalvelut tasa-arvoisesti jokaiseen maakuntaan ja korotettu valtionosuus kohdistuu toteutuvan alueellisen museotyön mukaisesti. Museot ovat (kirjastojen ohella merkittävä) kattavasti tarjolla oleva kulttuuripalvelu ja niiden rooli maakuntien vetovoimaisuuden ja elinvoimaisuuden kehittämisessä on keskeinen. Museoiden rahoitus selkeytyy harkinnanvaraisista avustuksista pysyväksi avustukseksi, jonka perusteita tarkistavat museoiden kanssa neljän vuoden välein. Avustus perustuisi jatkossa selkeästi henkilöstötarpeeseen, jota laissa säädettävät tehtävät edellyttävät.

Museotoiminnan tarkoitus on määritelty uudessa Museolaissa hyvin ja ammatilliselle museolle asetetut edellytykset ovat riittävät. Kulttuuriympäristöasiat tulevat uuden lain myötä selkeästi museoiden vastuulle.

Näkemyksemme mukaan ehdotuksen myötä museopalveluiden alueellinen kattavuus ja saatavuus paranevat etenkin kulttuuriympäristön asiantuntijatehtävien osalta. Periaatteellisesti on tärkeää, että joka maakuntaan turvataan vähintään yksi oma yksikkö ja sille valtion suunnasta riit-

tävät resurssit, jotta se pystyy hoitamaan sille museovirastolta siirtyvät tehtävät entisten lisäksi.

Kainuun museon osalta maakuntamuseomme tulisi vaihtumaan alueelliseksi vastuumuseoksi, mutta alueelliset tehtävät olisivat nykyiset. Alueellisia taidemuseotehtäviä hoitavan Kajaanin taidemuseon asemaa ja rahoitusta tulisi vahvistaa niin, että po. tehtäviä ei tarvitsisi jatkossa hoitaa Oulun taidemuseon kautta, mikä edellyttää henkilöstöresurssien lisäämistä alueellista työtä varten. Kainuun liiton mielestä alueellisten vastuumuseoiden niminä tulee voida säilyttää maakuntamuseo tilanteissa, joissa museolla on selkeästi keskeinen maakuntatason rooli.

Lakiehdotuksen mukaan vastuumuseoiden tehtäviä tarkastellaan neljän vuoden välein. Kainuun liiton mielestä tarkasteluväli voisi olla lyhyempikin eli kolme vuotta.

Kainuun liitolla ei ole muuta huomautettavaa lakiehdotukseen."

Lisätietoja lausunnoista nro 1-2 antaa suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen, puh. 044 710 0864 ja lausunnosta nro 3 maakuntajohtaja Pentti Malinen, puh. 044 797 0197 tai sähköpostitse osoitteella etunimi.sukunimi@kainuu.fi.

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus merkitsee asian tiedoksi.

Maakuntahallitus:

Maakuntahallitus hyväksyi maakuntajohtajan ehdotuksen.
